

TEATRUL NAȚIONAL „I.L.CARAGIALE”

PREMIERĂ

CADAVRUL VIU

de **LEV NIKOLAEVICI TOLSTOI**

Stagiunea 2000-2001

**Directorul general al Teatrului Național
DINU SĂRARU**

VIATA ȘI OPERA

1353 – Strămoșul patern al scriitorului, cavalerul Indros, vine din ținuturile nemțești în Rusia, în fruntea a 3000 de soldați. Se oprește la Cernigov unde se botează în credința pravoslavnică. Un strănepot al lui primește de la marele cneaz Vasile cel Orb numele de Tolstoi (om corpulent, masiv). Scriitorul aparține celei de a 20-a generații.

1683 – Piotr Andrievici Tolstoi, unul din membrii familiei, în succesiunea generațiilor, este numit șambelan al curții.

1717 – Sprijinindu-l pe Petru cel Mare, P. A. Tolstoi ajută la arestarea și întemnitarea țareviciului Alexei, potrivit reformelor inițiate de țar.

1727 – Sub domnia lui Petru al II-lea, fiul țareviciului Alexei, P. A. Tolstoi intră în dizgrație. Din ordinul Ecaterinei I se ia titlul de conte.

1760 – Andrei Ivanovici Tolstoi, străbunicul scriitorului, este reprimat la curte și i se înapoiază titlul de conte.

1790 – 10 noiembrie: Se naște Maria Nikolaevna Volkonskaia, mama scriitorului. Era o intelectuală. Cunoștea patru limbi străine, cânta la pian, avea o mare capacitate imaginativă și un deosebit dar al povestirii. Fără să fie frumoasă, era o femeie distinsă, discretă, tristă, cu un suflet blând.

1794 – 26 iunie: Se naște Nikolai Ilici Tolstoi, tatăl scriitorului. Era un om instruit. Avea o bibliotecă formată îndeosebi din clasici francezi. S-a înrolat de tânăr în armată, participând la campaniile din 1813-1814, când a căzut prizonier, rămânând timp de un an la Paris. O dată cu întoarcerea din prizonierat va părăsi armata. „Tatăl meu, notează scriitorul, era de statură mijlocie, bine legat, sangvin și foarte vioi: avea o față plăcută și ochii totdeauna triști”.

1822 – 19 iulie: Căsătoria Mariei Nikolaevna cu Nikolai Ilici Tolstoi. O căsătorie convențională a unui tânăr ruinat și a unei femei dezamăgite în dragoste. Căsnicia lor, după amintirile scriitorului, va fi însă fericită.

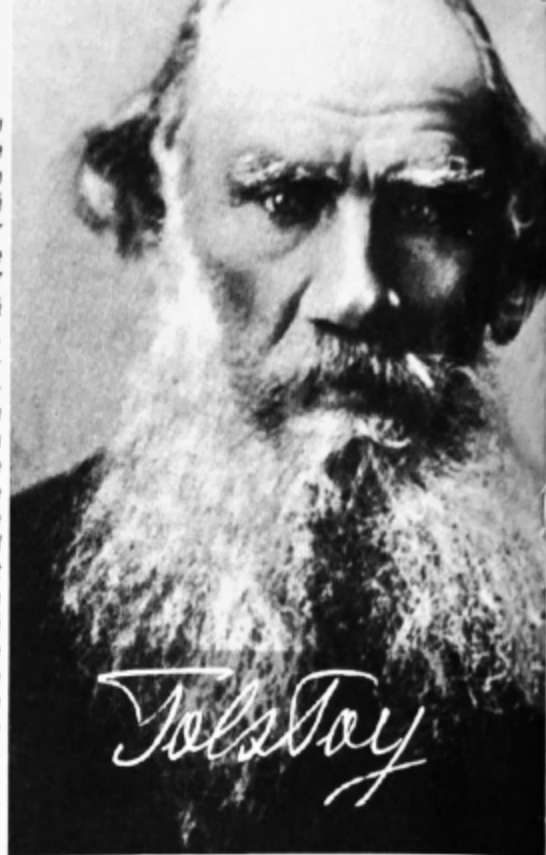
1823 – 21 iunie: Se naște Nikolai, fratele cel mai mare al scriitorului, acela care însușește la Iasnaia Poliana toate jocurile copiilor. Era o fire imaginativă, cu un suflet bogat; inventa povești hazlii și întâmplări cu tâlhari. Turgheniev, care l-a cunoscut, afirma că „nu-i lipseau decât defectele necesare pentru a deveni un mare scriitor”. Nikolienka le vorbea tainic lui Levocika și fraților săi despre secretul fericirii care se afla înscris pe un toiag verde îngropat undeva în pădurea de la Iasnaia Poliana. Această poveste l-a urmărit pe L. N. Tolstoi toată viața și el credea cu hotărâre în existența magică a toiagului.

1824 – După moartea bunicului, Iliia

„Nu sunt modest! Iată marele meu defect. Cine sunt eu de fapt? Unul dintre cei patru fii ai unui locotenent-colonel în retragere, rămas de la vârsta de 7 ani fără părinți, sub tutela unor femei și a unor străini, care n-a primit nici o educație modernă, nici una științifică, și care la 17 ani a ieșit în lume fără o mare avere, fără vreo situație socială și, ce-i important, fără reguli; un om care și-a distrus afacerile până la ultima limită, care și-a petrecut cei mai buni ani din viață fără un scop și fără plăcere, care, în sfârșit s-a autoexilat în Caucaz, pentru a fugi de datorii și, în special, de năravuri, iar de acolo, agățându-se de mai știu eu ce legături dintre tatăl său și comandantul armatei (printul Gorceakov – n.n.), a trecut în Armata de la Dunăre; sublocotenent la 26 de ani, în afară de soldă aproape fără mijloace de subsistență (pentru că acele mijloace de care dispune trebuie să le folosească pentru plata datoriilor ce i-au rămas), fără protectori, fără iscusința de a trăi în înalta societate, fără cunoștințe privind slujba sa, fără nici un fel de capacități practice; în schimb – cu un uriaș amor-proprriu. Da, asta-i situația mea socială. Să vedem cum arată persoana

mea. Sunt urât, neîndemânic, lipsit de scrupule și fără o educație mondenă. Sunt irascibil, plictisitor pentru ceilalți, lipsit de modestie, intolerant și rușinos ca un copil. Sunt aproape incult. Ceea ce știu, am învățat Dumnezeu știe cum, singur, pe apucate, fără vreo legătură, fără vreo orientare, și, oricum, foarte puțin. Sunt nereținut, nehotărât, inconsecvent, prosteste vanitos și violent, ca toți oamenii lipsiți de caracter. Nu sunt curajos. Sunt lipsit de acuratețe în viață și atât de lenes, încât trândăvia a devenit pentru mine o obișnuință aproape insurmontabilă. Sunt inteligent, dar inteligența mea n-a fost încă niciodată pusă temeinic la încercare. N-am o inteligență practică, nici una mondenă, nici una operativă. Sunt cinstit, adică iubesc binele, mi-am făcut un obicei să-l iubesc; și când mă abat de la el, mă simt nemulțumit de mine și mă reîntorc cu plăcere la el; sunt însă lucruri pe care le îndrăgesc mai mult decât binele – gloria. Sunt atât de orgolios, și sentimentul acesta mi-a fost atât de puțin satisfăcut, încât deseori mă tem că, dacă aș avea de ales între glorie și virtute, aș alege-o pe prima. Da, sunt lipsit de modestie; din această cauză sunt în sinea mea mândru, iar în lume rușinos și timid.”

L. N. TOLSTOI

Tolstoy

PRIMELE AMINTIRI

Iată primele mele amintiri pe care le pot evoca într-o ordine cronologică, deoarece nu mai țin minte care fapte s-au petrecut înainte și care în urmă. Nu știu măcar dacă unele din ele s-au depănat în vis ori s-au petrecut aievea. Iată-le: Sunt legat, aș vrea să-mi eliberez mâinile și nu pot. Plâng, tip, nici mie nu-mi plac țipetele mele, dar nu mă pot opri. Zăresc, aplecate deasupra mea, figuri pe care nu le recunosc. Deși totul se petrece în penumbră, îmi dau seama că sunt două ființe; țipătul meu nu le lasă rece, le neliniștește, dar tot nu mă dezleagă, iar eu țip și mai tare ca să le fac să înțeleagă ce vreau; ele cred că așa trebuie (să mă țină legat) pe când eu știu că nu e nevoie. Ca să le conving, mă pornesc pe un zberăt care-mi sparge și mie urechile, dar nu-l pot conțeni. Simt nedreptatea și cruzimea, nu a oamenilor – se pare că lor le e milă de mine – simt însă cruzimea destinului și mi se face milă de mine. Nu știu și nici nu voi putea ști vreodată ce se întâmplase: m-or fi înfășat, poate, pe când eram sugaci și eu îmi feream mâinile, sau poate că mă mai țineau în scutece după ce împlinisem un an, ca să nu-mi scarpin spușeala? Nu știu dacă în amintirea aceasta am strâns, ca în vis, mai multe impresii laolaltă, dar nu încap în doială că aceasta a fost întâia și cea mai puternică senzație de viață. Și mi s-au întipărit în minte nu țipătul, nu suferințele mele, ci înlănțuirea complicată și contradictorie a impresiilor. Doresc o libertate care n-ar stingheri pe nimeni, și totuși lumea mă chinuiește! Le este milă de mine, dar mă leagă! Pentru ce oare toate astea, când eu sunt slab, iar ei puternici?

O altă senzație mi-a pricinuit bucurie. Sunt în copaie și mă pătrunde un miros ciudat, nou, dar nu neplăcut, mirosul acru al unei substanțe cu care îmi fricționează trupșorul meu despuiat. Cred că trebuie să fi fost tărâte. Cred că mă îmbăiau zilnic, dar senzația nouă, stărnită de tărâte, m-a trezit: am început să-mi iubesc trupșorul, cu coastele care se întrezăreau sub pielea pieptului, copaia netedă și întunecată, mâinile doicii cu mânecile suflecate, aburul cald, apa înfricoșătoare, clipocitul ei și mai ales marginile lunecoase și umede ale copăii, peste care îmi treceam mânuțele.

Ce ciudat și ce îngrozitor mi se pare când mă gândesc că din ziua când am venit pe lume și până la trei, patru ani – răstimpul în care m-au alăptat, m-au întărcat, când am început să umblu copăcel și să vorbesc – tot acest răstimp nu mi-a lăsat decât două amintiri, oricât mi-aș răscoli

Andreievici Tolstoi, fost guvernator al guberniei Kazan, părinții se mută la Iasnaia Poliana. Moșia aparținea mamei scriitorului, Maria Nikolaevna, descendentă din familia princiară Volkonski.

1826 – 17 februarie: Se naște Serghei, al doilea copil al familiei Tolstoi, fată de care Lev nutrea o mare admirație și o continuă dorință de a-l imita în comportare.

1827 – 23 aprilie: Se naște Dmitri, cel de al treilea frate mai mare, fire ciudată, cu o conduită contradictorie. Fiindu-i cel mai apropiat ca vârstă, scriitorul îl va simți ca pe un prieten. Pentru ceilalți, Dmitri era un om retras, închis în sine, dar indiferent cu propria-i persoană. L-au atras toată viața sufletele umile și nefericite, de care se apropia și cărora le căuta prietenia.

1828 – 28 august/9 septembrie: se naște

Lev Tolstoy la Iasnaia Poliana

Lev Nikolaievici Tolstoy la Iasnaia Poliana, în gubernia Tula. Iasnaia Poliana era o așezare pitorească, situată pe un deal, unde scriitorul își va petrece cei mai mulți ani din viață. (Locurile le vom regăsi în **Război și pace**, sub denumirea de Lisie Gorî.)

1830 – 4 august: Moare Maria Nikolaevna, în urma nașterii fetiței care-i va purta numele. Lev Tolstoy nu avea decât doi ani. După moartea mamei, un rol deosebit în viața scriitorului îl are o rudă îndepărtată, Tatiana Alexandrovna Ergolskaia, care-i va rămâne și mai târziu confidentă. (Era o femeie foarte frumoasă. Copilărise cu Nikolai Ilici, care o iubise și voia să se căsătorească cu ea.)

1836 – Nikolai Ilici hotărăște plecarea familiei la Moscova pentru a da copiilor mai mari posibilitatea să meargă la școală. (Lev a învățat la Iasnaia Poliana cu perceptorul casei, Feodor Ivanovici Ressel.) Sosirea în capitală va însemna pentru copil o bruscă deschidere de orizonturi spre un univers opus izolării de la Iasnaia Poliana.

1837 – Vara, moare subit, la Tula, tatăl scriitorului. Tolstoy avea 9 ani și va fi adânc impresionat de această nouă experiență a morții.

1839 – Moare bunica lui Tolstoy, iar copilul de 10 ani se vede cu totul orfan. Mătușa, Alexandra Ilinișna Osten-Saken, o ființă pioasă până la bigotism, va deveni tutorele copiilor. Ei vor rămâne însă tot în grija Tatiane Alexandrovna Ergolskaia,

care se va întoarce cu cei mai mici la lasnaia Poliana.

1840 – Prima „operă literară”: Tolstoi scrie niște versuri de felicitare pentru T. A. Ergolskaia, pe care le intitulează *Scumpei mătușici*.

1841 – Moare, la mănăstirea din pustiu Optina, mătușa Alexandra I. Osten-Saken. Copiii vor trece sub tutela altei surori a lui Nikolai Ilici, Pelagheia Ilinișna Luškova, care locuia la Kazan. Aceasta nu era în relații bune cu Tatiana Ergolskaia; va lua copiii la Kazan, iar Tatiana se va retrage la sora ei din Petrovskoie. Despărțirea de Ergolskaia întunecă și mai mult condiția de orfan a lui Tolstoi. În noiembrie se mută la Kazan.

1842 – Tolstoi se pregătește fără prea multă sârguință pentru examenele de intrare la universitate, dar continuă să citească mult.

1844 – Se prezintă la examenul de admitere la Universitatea din Kazan, dar nu reușește. După o reexaminare va fi admis la Facultatea de orientalistă, limbile arabă și turcă.

1845 – Nu acordă mare importanță studiilor, fiind atras mai mult de viața mondenă. Vădește însă un viu interes pentru filosofie; crede în metempsihoză. – Cade la examenul din vară; renunță la repetarea anului și se înscrie la Facultatea de drept.

1846 – Duce aceeași viață dezordonată. Va fi încarcerat pentru nefrecventarea cursurilor, dar își trece examenul primului an. În timpul vacanței citește *Evgheni Oneghin*.

1847 – Tolstoi nu se adaptează vieții universitare. Cauzele sunt multiple și explicațiile există în volumul autobiografic *Tineretea*. În același timp, viața mondenă îl aduce într-o stare tulbură, de vid sufletească. La 19 ani renunță la universitate și se reîntoarce la lasnaia Poliana obosit, dar cu o mare dorință de muncă și

purificare morală. Ne aflăm în fața primului impas existențial al scriitorului.

1848 – La Moscova trăiește o viață mondenă, de plăceri ușoare. Pierde la jocurile de cărți sume enorme, pentru plata cărora apelează la frații săi și își amănestează proprietatea de la lasnaia Poliana. Locuiește într-un apartament luxos, ducând o existență

„fără nici o grijă, fără slujbă, fără preocupări, fără nici un țel”.

1849 – Pleacă la Sankt Petersburg cu gândul să-și găsească o slujbă. – Va încerca să-și dea examenele de candidat

Marius Bodochi, Dana Măgdici

memoria! Când o fi scăpat oare începutul meu? În care clipă am început să trăiesc? N-am trăit oare în anii când am învățat să privesc, să ascult, să înțeleg, să vorbesc, anii în care am dormit, am supt lapte, am sărutat sânul, am râs și am fost bucuria mamei? N-am trăit și în anii aceia? Ba da, am trăit și încă într-o negrăită fericire. N-am dobândit oare pe vremea aceea forțe din care trăiesc și astăzi? Seve atât de îmbelșugate, pe care le-am sorbit atât de avid încât n-am mai împospătat în restul vieții nici a suta parte din ele! De la copilul de cinci ani până la mine nu este decât un pas. Dar de la un nou născut până la un copil de cinci ani este o depărtare amețitoare. De la embrion până la noul născut e o prăpastie. Iar neființa nu se mai desparte de embrion printr-un abis, ci printr-o taină pe care gândirea n-o poate pătrunde. Spațiul, timpul și cauzalitatea sunt forme generate de gândire, pe când esența vieții este în afara acestor forme; totuși întreaga noastră viață se subordonează din ce în ce mai strâns acestor forme, după care urmează din nou eliberarea.

Amintirile mele mai limpezi încep din vremea când m-am mutat jos, la Fiodor Ivanovici, și la băieții mai mari. O dată cu schimbarea aceasta, am fost pătruns pentru întâia dată, și de aceea mai puternic decât mai târziu în orice altă împrejurare, și de ce numim simțul datoriei, și care amintește crucea pe care fiecare om este chemat s-o poarte. Îmi părea rău să părăsesc toate cu câte mă obișnuisem, eram abătut fiindcă trebuia să mă despart nu atât de oameni – de soră, dacăcă, mătușă – dar mă despărteam de pătuc, de polog, de pernă și mă temeam de viața nouă în care pășeam. Căutam să descopăr veselie în viața aceasta nouă, mă sileam să cred în cuvintele duioase cu care Fiodor Ivanovici încerca să mă ademenească, mă sileam să nu văd disprețul cu care mă primiseră băieții, ca pe cel mai mic dintre ei, dar mă copleșea o tristețe groaznică și-mi dădeam seama că pierd pentru totdeauna nevinovăția copilăriei și fericirea. De multe ori mi-a fost dat mai târziu să trec prin astfel de clipe când, la grele răspântii, porneam în viață pe o cale nouă; mă cuprindea o durere mută când mă gândeam la zilele apuse pentru totdeauna. Pentru prima oară mi-am îndreptat atenția nu asupra celor din preajma mea, ci asupra persoanei celei mai de seamă alături de care trăisem și pe care n-o înțelesesem înainte. Era mătușica Tatiana Alexandrovna. Parcă o văd: mică de stat, îndesată, oacheșă, bună la suflet, duioasă și milostivă. Ea mi-a pus halatul, apoi, îmbrățișându-mă m-a sărutat și am văzut că și ea e cuprinsă de același simțământ ca mine. Atunci am simțit pentru prima oară că viața nu este o jucărie, ci o problemă grea.

În clipa când voi închide ochii, nu voi simți oare același lucru? Voi înțelege oare că moartea sau viața viitoare nu sunt o jucărie, ci o problemă grea?

L. N. TOLSTOI

P O R T R E T

O față păroasă, asemenea unei păduri, cu mai multe desigurii decât luminișuri, nelăsând să pătrundă vreo privire străină în realitățile lăuntrice. Largă și fâlfâind în bătaia vântului, barba-i patriarhală, unduitoare ca un fluviu, răzbate până sus la umerii obrajilor, cotropește vreme de zeci de ani buzele senzuale și acoperă coaja lemnoasă a pielii brune, cu multe zbârcituri. În josul frunții, sprâncene mari, groase cât degetul, zburlite, încălcite ca niște rădăcini de copac; deasupra capului spumegă, ca valuri marine, cenușii, masa agitată a smocurilor de păr des și învălmășit: peste tot crește și se revarsă în belșug tropical părul acesta, într-o exuberanță ce amintește lumea primitivă a lui Pan. Întocmai ca la Moise al lui Michelangelo – imaginea celui mai bărbătesc dintre toți bărbații – privirea nu

Maria Popistașu, Simona Bondoc

zărește la început din toată figura lui Tolstoi decât valurile alb-înspumate ale acestei bărbi uriașe, asemenea aceleia a Tatălui ceresc. De aceea, pentru a descoperi cu ajutorul sufletului goliciunea și esența unui chip atât de mascat, suntem nevoiți să înlăturăm de pe trăsăturile lui desigurul bărbii, să rășluim pădurea aceea păroasă (și portretele din tinerețe, care ni-l arată fără barbă, înlesnesc foarte mult o atare dezvăluire plastică). Și după ce facem aceasta, tresărim speriați. Căci, de netăgăduit, chipul acestui nobil, al acestui intelectual, este de o structură grosolană: trăsăturile lui fundamentale nu se deosebesc deloc de cele ale unui țaran. Geniul și-a ales aici, ca locuință și atelier, o colibă scundă, afumată, pătată de funingine – o adevărată *chibitca* rusească; cel

Mircea Albulescu, Ilina Tomoroveanu

în științe juridice, dar, deși trece două dintre ele cu rezultate excelente, renunță înainte de a le fi absolvit pe toate. Acest test de echilibrare se dovedește insuficient. – Se întoarce la lasnaia Poliana. – Toamna, înființează o școală pentru copiii țăranilor, începutul unor constante preocupări pedagogice. 1850 – De acum datează proiectul (pierdut) al unei povestiri din viața țiganilor, care atestă interesul pentru literatură.

1851 – Scrie nuvela *Povestea zilei de ieri*. Viața dezordonată din ultimii ani îl obsedează. Singura posibilitate de echilibru o întrezărește într-o evadare. Pleacă în Caucaz, împreună cu fratele său Nikolai, care era ofițer. Scrie Tatianei Ergolskaia: „Sunt foarte schimbat sufletește. Acum un an credeam că voi găsi fericirea în plăcere, în mișcare; acum, dimpotrivă, doresc odihna fizică și morală”. – Octombrie: pleacă la Tiflis. – 31 decembrie: Cere să fie înrolat în armată. – Începe să lucreze la romanul *Copilăria*.

1852 – 3 ianuarie: Trece examenul de iunker și în aceeași lună e trimis în calitate de combatant la Starogladoskaia. – Februarie: la parte la lupte. – Scrie povestirea *Incursiunea*. – Mai: Obține un concediu medical pe care îl petrece la băile sulfuroase de la Piatigorsk, unde lucrează la *Copilăria*; romanul va fi prima parte dintr-o trilogie care cuprinde un itinerar literar al vieții sale. – 30 mai: Scrie Tatianei Ergolskaia: „Am refăcut de trei ori o lucrare pe care am început-o de multă vreme și pe care socotesc să o mai refac încă o dată pentru a fi mulțumit. Poate că va fi ca lucrul Penelopei, dar faptul nu mă descurajează. Nu lucrez din plăcere și folos și de aceea lucrez”. 4 iunie: Întors din concediu, trimite revistei *Sovremennik* manuscrisul *Copilăriei*. Manuscrisul e citit de Nekrasov care îl găsește interesant. În nr. 9 al revistei *Sovremennik* apare *Copilăria*, prima lui operă. – Începe să lucreze la *Romanul unui moșier rus* pe care nu-l va termina niciodată. Redactează *Adolescența*, a doua parte a trilogiei autobiografice.

1853 – Participă la expediții și lupte împotriva cecenilor, conduși de imamul Șamil (personaj din *Hagi Murad*). – Scrie povestirea *Însemnările unui crupier*. Începe lucrul la romanul *Cazacii* și la povestirile *Tăierea pădurii* și *Fugarul*. 1854 – 13 ianuarie: Primește gradul de ofițer. În aceeași lună primește ordinul de prezentare la Brigada 12 artilerie care lupta pe Dunăre împotriva turcilor. Părăsește Caucazul și pleacă spre Principatele Române. – 14 martie: Sosește la București, unde rămâne până la 3 septembrie. În acest interval vizitează Iașiul, Oltenița, Giurgiu. – Mai: Participă la asediul Silistrei. – Proiectează publicarea

unei reviste militare, *Buletinul soldatului* – Foaie de război, pentru care scrie povestirile *Unchiul Jdanov*, *Cavalerul Cernov* și *Cum știu să moară soldații ruși*. Cât timp rămâne în Principate termină de scris *Adolescența* pe care o și trimite revistei *Sovremennik*. – Septembrie: Primește ordinul de detașare în Crimeea. – În nr. 10 din *Sovremennik* apare *Adolescența*. – Noiembrie: Sosește la Sevastopol. Scrie fratelui său Serghei: „La 1 noiembrie am cerut încredința de a merge în Crimeea, în parte pentru că vreau să evadesc... dar mai mult încă din patriotism, sentiment care, o mărturisesc, mă stăpânește destul de puternic”.

1855 – 17 ianuarie: Primește o scrisoare de la Nekrasov care-i vesteste succesul de care se bucură *Adolescența* în cercurile literare din Petersburg. – la parte la asediul Sevastopolului, luptând în cel mai primejdios sector. – Scrie câteva din *Povestirile din Sevastopol*. Publică *Tăierea pădurii*. Începe să lucreze la *Tineretea*, ultima parte a trilogiei. – 27 octombrie: „Trebuie să ies neapărat din făgașul nefast pentru mine, al existenței militare”. – Noiembrie: Sosește la Petersburg în calitate de curier militar. Cunoaște acum pe scriitorii Turgheniev, Nekrasov, Gonțarov, Fet, Tiutcev, Cernișevski, Drujinin, Saltikov-Scedrin, A. N. Ostrovski. Participă efectiv la viața literară. Pentru el, războiul ia sfârșit.

1856 – Este avansat locotenent și detașat la o unitate din Petersburg. Publică *Dimineața unui moșier*, fragment din lucrarea neterminată *Romanul unui moșier rus*. Apare volumul *Povestiri din campanie*. Scrie *Viscolul*, *Dol husar*. În revista *Sovremennik* apare articolul lui Cernișevski despre *Copilăria*, *Adolescența* și povestirile din război. – Întâlnirea cu Valeria Arsenieva, cu care Tolstoi, îndrăgostit, vrea să se căsătorească (punctul de plecare al romanului *Fericirea vieții de familie*).

1857 – 13 ianuarie: Părăsește definitiv armata în urma demisiei prezentate în luna septembrie 1856. În nr. 1 al revistei *Sovremennik* se publică a treia parte a trilogiei autobiografice, *Tineretea*. 29 ianuarie: Pleacă în prima sa călătorie în Europa – Franța (Paris, Fontainebleau, Dijon), Elveția (Geneva, Lucerna, Zürich), Italia (Torino), Germania (Baden-Baden, Frankfurt). La Paris îi întâlnește pe Turgheniev și Nekrasov. Audiază cursuri la

La 40 ani

Sorbona, vizitează muzee. – Întâlnirea cu contesa Alexandra Tolstoi, rudă îndepărtată, cu care leagă o prietenie sentimentală. – La Baden-Baden își pierde toți

care a înghebat sălașul acestui suflet mare nu era un demiurg grec, ci un neglijent dulgher de la țară. Grinzile joase ale frunții, de deasupra micilor ochiuri de fereastră, abia sunt trase la rindea, grosolane ca lemnul despicat cu toporul; pielea e numai pământ și lut, grasă și fără nici o strălucire. În mijlocul acestui chip pătrat și posomorât, un nas cu nări larg deschise, ca ale unei vite – un nas lat și terciuit, de parcă ar fi turtit cu o lovitură de pumn; urechi diforme și fleșcăite atarnă îndărătul părului stufos și răvășit; iar între obraji scofâlciți, cu pielea destină, o gură morocănoasă, cu buze groase: forme lipsite de orice frumusețe, trăsături grosolane, comune, aproape ordinare. Tocmai pentru că cuprinde într-însul întreaga Rusie, Tolstoi nu are o figură proprie, particulară, ci doar chipul norodului rus.

Dindărățul junglei stufoase a sprâncenelor, țâșnește, ca o panteră, o privire cenușie – acea nemaipomenită căutătură a lui Tolstoi, pe care nu ne-o poate vădi nici un portret, și despre care vorbește totuși oricine l-a văzut vreodată la față pe marele om.

Ochii aceștia, „cei mai elocvenți” ochi care au strălucit vreodată sub o frunte omenească, vorbesc toate limbile sufletului. Cine are asemenea ochi, acela vede adevărul; lui îi aparțin lumea și știința întregă. Dar, cu asemenea ochi veșnic adevărați, veșnic treji, nu poate fi cineva fericit...

Și minunat e spiritul său, care se menține în toată vigoarea, nezduncinat, ca și nervii și tendoanele sale; în conversații, el îi mai întrece pe ceilalți cu verva sa scânteietoare, iar memoria, de o precizie nemaipomenită, reține cele mai mici amănunte, uitate de toți. Nimic nu scapă amintirii sale; nimic nu e destinat sau destrămat, nimic nu s-a tocit sub dinții de oțel ai pilei pe care o mănuieste timpul. Cum ar putea fi el un artist, fără această sensibilitate excesivă! Trebuie numai să se atingă cu băgare de seamă claviatura nervilor săi absolut sănătoși; căci tocmai intensitatea cu care ei reacționează face primejdioasă orice emoție. De aceea (la fel ca Goethe, ca Platon) el se teme de muzică, pentru că ea stârnește prea tare valurile adânci și misterioase ale sentimentului său, atacă prea violent nervul pasiunii sale, plin de sângele vitalității. „Muzica are un efect teribil asupra mea”, recunoaște el.

„Que me veut cette musique?” spune el odată, înspăimântat.

Da, el simte că muzica vrea ceva de la el, că ea amenință să-i sustragă, să-i smulgă ceva pe care dânsul e decis să nu-l cedeze vreodată; ceva, pe care el îl ține adânc ascuns în tainele sentimentelor – și iată că acel ceva începe să fiarbă tot mai tare, e gata să se reverse peste stăvilare. Ceva peste măsură de puternic, a cărui forță și impetuoșitate îl înspăimântă, începe să se agite într-însul: fără voie, el se simte apucat din adânc, din străfundul ființei sale, de valurile senzualismului său și târât de torentul neînfrânt.

Cum să cuprindă înspăimântătorul gând care se ivește brusc, săgetător, în spațiul circular al fenomenelor – cum să-și închipuie că simțurile acestea palpitând, pline

de efluviile vieții, ar putea amuți și asurzi odată, că mâna descârnată n-ar mai simți nimic, că trupul acesta gol, care se simte acum atât de bine, încălzit de sângele ce curge neconținut printr-insul, ar putea deveni hrană pentru viermi și schelet rece ca piatra? Totdeauna când Tolstoi e cuprins pe neașteptate de gândul vremelniciei, sângele îngheață într-insul. Prima întâlnire cu moartea se întâmplă când e copil: e dus să vadă cadavrul mamei; acolo, în sicriu, zace ceva rece și țeapăn, care ieri încă fusese viu. Timp de optzeci de ani nu poate uita priveliștea aceea, pe care nu era în stare să și-o explice atunci, nici cu sentimentul, nici cu gândul. Dar copilul acela de cinci ani scoate un strigăt, un strigăt prelung de groază și, cuprins de o panică nebună, fuge din cameră, urmărit de toate Eriniile fricii. Și gândul morții cade de fiecare dată cu aceeași violență asupra lui, ca o izbitură; același gând sugrumător îl cuprinde când moare fratele său, tatăl său, mătușa sa; de fiecare dată îl înhață de ceafă mâna aceea înghețată și îi sfâșie nervii.

Supraomenească e frica de moarte a lui Tolstoi, ca și vitalitatea lui. Tolstoi și-a înfrânt frica obiectivând-o (eterna salvare a artistului!); el a îndepărtat de dansul moartea și frica de moarte, întrupându-le în alte făpturi, în personajele operelor sale. Astfel, ceea ce părea la început că vrea să-l nimicească, ajunge pentru el un

bani la ruletă și ratează itinerariul de întoarcere pe Mediterană. August: Sosește la Petersburg. – Scrie povestirea *Lucerna*.

Începe să lucreze la povestirea *Albert*.

1858 – Scrie nuvela *Trei morți*.

1859 – Începe o perioadă de contradicții, inconsecvențe și amărăciuni, de o acută nevoie de echilibru. – 1 ianuarie: „Mă voi însura în cursul acestui an sau nu mă voi însura niciodată” (*Jurnal*). – În revista

Biblioteca de lectură, *didident al Sovremennik-ului*, publică nuvela *Trei morți*.

Termină de scris și publică romanul *Fericirea vieții de familie*, care în același an apare tradusă în franceză în *Journal de St. Pétersbourg*. – Elaborează proiecte pentru emanciparea iobagilor, aprobate de guvern, care rămân însă fără rezultate. Înființează școala de la lasnaia Poliana, dar nici ea nu dă roade. Fratele său Nikolai se

îmbolnăvește de tuberculoză. Scriitorul începe să se teamă el însuși de boală.

1860 – iulie: Pleacă din nou în străinătate, împreună cu Nikolai; se oprește la Berlin pentru a consulta medicii. Rezultatul e defavorabil numai pentru Nikolai, care e trimis în sudul Franței, unde va și muri. Moartea lui Nikolai îl va obseda mult timp pe Tolstoi. Revine la Berlin, unde vizitează școli și instituții publice, audiază cursuri; la Kissingen se întâlnește cu Serghei. Pleacă

în Italia, la Florența.

1861 – Continuă călătoria în Italia (Livorno, Neapole, Roma). Revine la Paris, unde îl vizitează pe Turgheniev. Un timp se află la Londra; aici se întâlnește deseori cu Herzen. „Mă văd adesea cu Tolstoi; ne-am și certat. Este încăpățânat și spune prostii, dar e un om candid și bun” (dintr-o scrisoare a lui Herzen către Turgheniev). În drum spre țară, este primit de Prudhom, la Bruxelles, în urma unei recomandări a lui Herzen. – Trece prin Germania (Frankfurt-pe-Main, Weimar, Jena, Dresda, Berlin).

Peste tot vizitează școli și grădinițe de copii, se întreține cu profesorii, cumpără numeroase cărți de pedagogie. – Aprilie: Sosește la lasnaia Poliana. Începe să scrie romanul *Decembriștii*, rămas neterminat.

Lucrează la nuvela *Polikuşka*. Se ocupă asiduu de școala de la lasnaia Poliana.

Mai: Este judecător de pace, un fel de mediator între țărani și proprietari după reforma din 1861. – Întâlnirea la lasnaia Poliana cu Fet și Turgheniev, când o discuție violentă cu acesta din urmă va pune capăt pentru multă vreme relațiilor

dintre cei doi scriitori.

1862 – Lucrează la nuvela *Holstomer*. – Editează revista lasnaia Poliana (apare până în septembrie), al cărei prim număr este recenzat de Cernișevski în *Sovremennik*. – Mai: Renunță la funcția de judecător de pace din motive de sănătate. Pleacă în provincia Samara și de acolo la Karalik, în Bașkiria, pentru a se îngriji. – Iulie: Poliția secretă țaristă îl suspectează pe Tolstoi de „orientare liberală” și în lipsa lui face o

descindere la lasnaia Poliana, cercetând

mijloc de adâncire a vieții și, într-un mod cu totul neașteptat, înalță arta lui, dându-i o amploare din cele mai grandioase. Grație explorărilor sale, făcute însă sub stăpânirea fricii, precum și faptului că a anticipat moartea, că a resimțit-o de mii de ori în închipuirea sa, el, tocmai el, cel mai viguros, cel mai pătimaș iubitor al vieții, ajunge să descrie cu cea mai profundă erudiție fenomenele morții. El devine maestrul tuturor acelor care au reprezentat vreodată moartea în operele lor. Tragica disonanță e în sfârșit armonizată. Bătrânul Tolstoi nu mai urăște moartea și nici nu se mai arată nerăbdător față de ea; nu mai fuge de ea, n-o mai combate: visează doar la ea în calme meditații, ca un artist care, în anticipările sale, plănuește și lucrează la opera sa invizibilă și totuși prezentă. Și de aceea, tocmai ultima oră a vieții sale, de care s-a temut timp de zeci de ani, îi dăruiește harul suprem: el are parte de o moarte desăvârșită, mare ca și viața sa, de o moarte care este opera operelor sale.

Stefan ZWEIG
Tolstoi. Nietzsche

școala, locuința, cărțile. Scriitorul reacționează cu vehemență. – August: Întâlnirea la Iasnaia Poliana cu Sofia Bers (reluată în *Anna Karenina*, scena declarației lui Levin către Kitty). Însoțește familia Bers la Moscova, unde după nesfârșite șovăieli și drame o cere în căsătorie pe Sofia Andreevna. – 23 septembrie: Are loc căsătoria, celebrată la Kremlin.

1863 – Primii ani de căsnicie înseamnă începutul unei vieți echilibrate, prielnice muncii. Scrie contesei Alexandra Tolstoi: „Sunt în prezent scriitor cu toate puterile sufletului. Scriu și

meditez cum nu am făcut-o niciodată până acum”. Începe lucrul la romanul *Război și pace*. – Se naște primul copil al lui Tolstoi, Serghei (23 iunie). 1864 – lese de sub

tipar prima serie de opere, în două volume, editată la Petersburg de F. Stellovski.

1865 – În revista Buletinul rus apar primele două părți ale romanului *Război și pace*, sub denumirea 1805.

1866 – Îl cunoaște pe pictorul M. S. Bașilov căruia îi încredințează ilustrarea romanului *Război și pace*. – Mai: Se naște Ilia, cel de al doilea băiat.

1867 – Lucrează în continuare la *Război și pace*. Strânge material documentar. Călătorește la Borodino.

1868 – Apare partea a treia a romanului *Război și pace*. „Succesul romanului lui Tolstoi este într-adevăr extraordinar. Toți îl citesc și nu numai atât: sunt cu toții entuziasmați” (*Botkin către Fet*). Revista Arhiva rusă publică articolul lui Tolstoi *Câteva cuvinte despre „Război și pace”* în care încearcă să explice sensul filosofic al romanului: „... am ajuns la certitudinea că principiile evenimentelor istorice sunt inaccesibile înțelegerii noastre”.

1869 – Ianuarie: Apare partea a patra din *Război și pace*. – 12 aprilie: Turgheniev – „Sunt aici lucruri de nesuportat și lucruri uimitoare și acestea domină. Ele sunt atât de frumoase, încât nimeni la noi nu a scris ceva mai bun. Mă îndoiesc dacă s-a scris vreodată ceva care să fie tot atât de bun”.

– Mai: Se naște Lev, cel de al treilea băiat. – Decembrie: Apare partea a cincea a romanului *Război și pace*.

1870 – În Ziarul german din Moscova apare traducerea în limba germană a primelor trei părți ale romanului. – Începe să lucreze la un nou roman istoric despre epoca lui Petru I, pe care însă nu-l va termina.

1871 – Terminând *Război și pace*, Tolstoi trăiește senzația unei adevărate eliberări. – Se îndepărtează, pentru un timp, de preocupările literare. – Redeschide școala de la Iasnaia Poliana. Notează în Jurnal: „Sunt preocupat de pedagogie ca și acum 15 ani”.

1872 – Redactează *Abecedarul*, care dacă

la început nu are prea mult succes, va cunoaște mai târziu editări în milioane de exemplare. – Ține cursuri pentru institutori. – Se interesează de literatura antică. Învată limba greacă, făcând progrese uimitoare.

Citește din Sofocle, Euripide etc.

1873 – Începe să lucreze la un nou roman, viitorul **Anna Karenina**. – Pictorul I. A.

Kramskoi îi face portretul la Iasnaia Poliana. – Vara pleacă din nou în provincia Samara, printre baskiri. – Publică în Știri

din Moscova o scrisoare despre calamitățile foametei, inițiind o colecție publică. – O nouă despărțire dureroasă pentru scriitor: moare T. A. Ergolskaia.

1874 – Este ales membru corespondent al Academiei de științe. Începe să se gândească la **Confesiunile** pe care le va scrie mai târziu.

1875 – Curierul rusesc începe să tipărească romanul **Anna Karenina**. În revista franceză *Le Temps* apare traducerea nuvelei **Doi husari**, cu o introducere de Turgheniev.

1876 – Îl cunoaște pe P. I. Ceaikovski. Continuă publicarea romanului **Anna Karenina**.

1877 – În urma divergențelor cu editorul revistei *Ruski Vestnik*, ultima parte, a VIII-a, a romanului **Anna Karenina** apare separat. N. N. Strahov: „E un succes nemaipomenit, nebun”.

1878 – **Anna Karenina** apare în volum. – Face cunoștință cu decembriștii P. N. Svistunov, M. I. Muraviov-Apostol, A. P. Beliaev. Lucrează la vechiul roman

Decembriștii. Îl cunoaște la Petersburg pe criticul V. V. Stasov. Scrie **Primele amintiri**.

1879 – Apare, la Paris prima traducere a

romanului **Război și pace**. Flaubert:

„Mi se pare că uneori se întâlnesc în acest roman lucruri demne de Shakespeare! În timpul lecturii – care e lungă – scoatem strigăte de admirație”.

Lungul și durerosul proces lăuntric ce se întrevede în

notațiile din **Jurnal** și scrisori începe să se cristalizeze. Își reneagă trecutul cu violență.

1880 – Face cunoștință cu pictorul I. E.

Repin, cu care va purta o îndelungată corespondență. Scrie **Spovedania** și lucrează la **Critica teologiei dogmatice**, vrând să dovedească contradicția dintre spiritul creștin și dogmele Bisericii ortodoxe. – Este obsedat de ideea

sinuciderii: „Năzuim din toate puterile să mă despart de viață. Ideea sinuciderii îmi deveni tot atât de firească, pe cât îmi fusese înainte ideea perfecționării vieții”.

1881 – Scrie povestirea populară **Cu ce**

Leo Tolstoy și A.P. Cehov

*trăiesc oamenii. Trimite țarului Alexandru al III-lea o scrisoare în care cere grațierea celor ce au săvârșit atentatul împotriva lui Alexandru al II-lea. – 15 septembrie: Tolstoi se mută cu familia la Moscova, în locuința prințului Volkonski. Accentuarea disensiunilor familiale. Pleacă în gubernia Tver unde îl întâlnește pe iluminatul Siutaev, cu care discută pe teme religioase și care va veni în casa scriitorului ca invitat al său. 1882 – la parte la recensământul populației din Moscova și e îngrozit de mizeria din cartierele marginase. Cumpără o casă pe străduța Dologo-Homovniciski, astăzi Casa-muzeu „L. N. Tolstoi”. Începe redactarea nuvelei **Moartea lui Ivan Ilici**. 1883 – îl cunoaște pe V. G. Certkov și pe P. Briukov, care vor deveni discipolii scriitorului și biografii lui. Disensiunile familiale se adâncesc. Tolstoismul prinde*

împreună cu soția în Crimeea, 1902

*contur. – Scrie studiul **În ce constă credința mea?** – Turgheniev îl conjură, de pe patul de moarte, să nu abandoneze literatura.*

*1884 – Pictorul N. N. Ghe îi face portretul. Începe să scrie **Însemnările unui nebun**, povestire rămasă neterminată. – Necăpătând aprobarea cenzurii, studiul **În ce constă***

credința mea?** începe să circule în manuscris. Prima încercare de a fugi de la Iasnaia Poliana. Fondează, împreună cu Certkov, editura „Mediatorul”. Propune soției, după o discuție violentă, să cedeze toate bunurile sale. 1885 – La Paris apare studiul **În ce constă

De ce uneori simțim nevoia, asemeni lui Protasov, să trăim liberi sub cerul înstelat? Poate pentru că refuzăm ca noțiunile noastre morale să fie complet răsturnate sau pur și simplu inexistente? Sau poate pentru că nevoia de meditație asupra rosturilor vieții presupune eliberarea de orice îngrădiri și constrângeri? Intelectualul care descoperă în cântecul țiganilor metafizica – nu frivolitatea... Artistul care găsește în alcool un stimul pentru creație – nu o plăcere primitivă... Omul chinuit și preocupat mai degrabă de viață și moarte, decât de cursele de cai și femei... Acesta e „omul de prisos” al timpului nostru... Cred că azi, lui Protasov nu-i

este de ajuns textul piesei **Cadavrul viu**. De aceea, în spectacolul nostru, Protasov rostește concluziile estetico-filosofice din nuvela de tinerețe a lui Tolstoi, **Din însemnările contelui Nehliudov**... Alături de acest Protasov, am introdus personaje din **Sonata Kreutzer**, **După bal**, **Moartea lui Ivan Ilici**, **Hagi-Murad** și **Părintele Serghi**... Acest Protasov este judecat în procesul imaginat scenic având model pe cel din **Învierea**... În vasta operă a lui Tolstoi, Protasov este omniprezent... Poate pentru că Protasov este însuși Tolstoi!

Sperăm ca Tolstoi să devină, pentru o seară, contemporanul nostru!

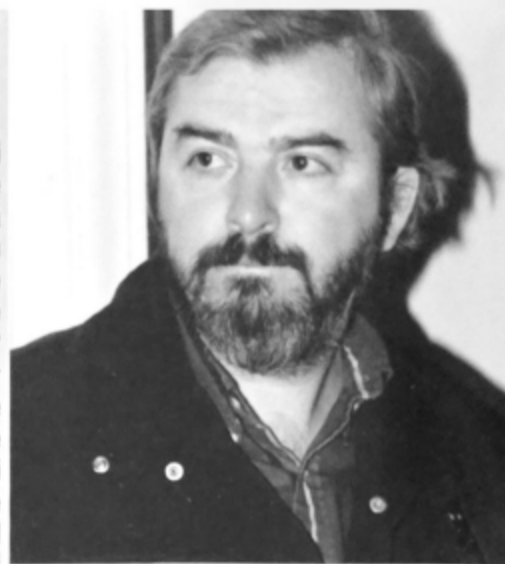
Gelu COLCEAG

PRIETENUL ADEVĂRULUI

Ca și alți regizori, GELU COLCEAG și-a început cariera teatrală pe scenă în chip de actor. Este o caracteristică pe care un ochi atent o poate ghici fără greutate în spectacolele lui, căci, indiferent de întinderea sau consistența rolului, fiecare interpret are parte aici măcar de un „moment”, măcar de un „număr”, măcar de o „scenă” unde să-și dovedească, în fața publicului și pentru public, excelența, bravura, talentul sau, cel puțin, pofta de joc. Pentru că Gelu Colceag știe – și în asta se deosebește de unii dintre regizorii cu același destin ca al lui, care par să fi uitat – că teatrul înseamnă, în primă și ultimă instanță, actor, actorie și, din când în când, arta actorului. Poate că această convingere, conștientă sau nu, i-a și modelat regizorului maniera de a face teatru: Gelu Colceag este un adept – neagresiv – al realismului scenic; mai simplu, dar și mai plastic vorbind, al adevărului. Spectacolele sale – **Don Juan à la russe** după Cehov, **Tacămurii de pui** de Spiró György, **Stele în lumina dimineții** de Aleksandr Galin, **Barrymore** de William Luce, ca să le înșirui doar pe cele mai recente – au în comun, dincolo de calități sau defecte, o vibrație inconfundabilă, pe care publicul o simte imediat și pe care o primește fără nici o rezervă: vibrația autenticității, a „adevărului vieții”, surprins cu precizie și realcătuit pe scenă cu vigoare. Acest adevăr, atât de prețios și părănd – doar părănd! – atât de ușor de atins, se regăsește și în producțiile sale cu texte suprarrealiste (**Victor sau Copiii la putere** de Roger Vitrac) ori realist-fantastice (**Cazul Gavrilescu** după Mircea Eliade). Iar a fi prieten cu adevărul, în artă, este, dacă nu mai mult, oricum garanția unui succes temeinic.

Alice GEORGESCU

Mircea Rusu, Mircea Albulescu

FLASHURI BIOGRAFICE

Cu GELU COLCEAG sunt cam de-un... leat, așa că pot depune mărturie în cunoștință de cauză despre spectaculosul său slalom artistic de la actorie la regie și pedagogie și-napoi la actorie.

Prețiosul „elixir al tinereții” l-a căpătat de timpuriu, la Studioul Casandra, student fiind, în **Divertiment 70** unde a excelat, alături de alți colegi, prezentând un cuplet dedicat dagherotipului. De unde și soluția pentru această rapidă trecere în revistă!

În teatrele frecventate în primii ani de carieră actricească – Nationalul din Târgu Mureș sau cel din București, la „Tănase” sau la „Creangă”, la „Bulandra” – a avut parte de partituri variate, aparținând lui Gozzi, Molière, Caragiale și Shakespeare, Bulgakov și Sorescu. Spirit creator neliniștit, nu s-a mulțumit cu statutul de „simplu” interpret și a luat-o – într-un fel – de la capăt, hotărându-se să se specializeze și în direcția de scenă. Obținerea diplomei respective a coincis cu interesul sporit pentru pedagogie. Cele două noi vocații s-au impus în chip drastic, diminuând-o pe cea inițială. Generozitatea – intrinsecă procesului de învățământ – i-a stimulat avântul regizoral într-un mod cât se poate de firesc. Munca la clasă a trebuit să se finalizeze în realizări concrete, care s-au numit: **Regina balului, Platonov, Asta-i ciudat!, Strip-tease, Arca lui Noe, Jaques sau Supunerea, Nunta însângerată, A XII-a noapte, Cartea lui Prospero**. Reprezentații-școală care au avut nu numai ecouri critice favorabile, ci chiar și... posteritate. În sensul că au generat și spectacole în diferite teatre din capitală sau din provincie.

Primei scene a țării îi consacră de câțiva ani și talentul său managerial, stimulat și dezvoltat în mediul universitar (cărui continuă să-i fie credincios), dar și în turneele din străinătate (unde a dobândit rezultate optime în condiții vitrege).

Titlurile spectacolelor sale – **Barymore, Cazul Gavrilescu, Don Juan à la russe, Regina mamă, Electra, dragostea mea, Pescărușul, Retro, Păguboșii, Turandot, Dragonul, Cotelete, Tacâmuri de pui, Stele în lumina dimineții, Boabe de rouă pe frunza de lotus în bătaia lunii, Ciocoi vechi și noi, Satana cel bun și drept, Porunca a 7-a, Victor sau Copiii la putere, Jacques sau Supunerea, Viitorul stă în ouă** – astfel înșiruie, dincolo de strictul hazard al „rimei” denumirilor, par să ascundă secrete corespondente. De fapt nu este vorba decât de calitățile certe manifestate de Gelu Colceag indiferent unde își canalizează energiile entuziaste: ambiția insolitului în lectura textelor, inventivitatea histrionică bine speculată, lucrul minuțios cu interpretii de la nuanța psihologică până la detaliul gestual, știința provocării comicului etc. Și ultima calitate, dar nu cea din urmă: lansarea de actori-vedetă cărora le induce încrederea în forțele proprii. Sau – cum s-a pronunțat chiar unul dintre ei într-un poetic mod: „dăruindu-le prin lecții de zbor libertatea interioară”, atât de necesară profesiei. Profesie de actor la care îi place să revină uneori: o autoadministrată regenerare.

Irina COROIU

Mircea Rusu, Marius Bodochi

credința mea? Editura „Mediatorul” publică primele patru volume conținând povestiri populare scrise de Tolstoi: **Cu ce trăiesc oamenii, Dumnezeu vede adevărul, dar nu-l spune curând, Doi bătrâni, Unde e iubire, acolo e și Dumnezeu, Cât pământ îi trebuie unui om, Povestea lui Ivan cel prost etc.** –

Întreprinde o călătorie în Crimeea. – În revista *Contemporanul* din 15 mai - 15 iunie apare prima tălmăcire românească din opera lui Tolstoi: **Trei morți**. La Paris se traduce **Anna Karenina**.

1886 – Apare al XII-lea volum din scrierile contelui Tolstoi în care vom găsi și povestirea **Moartea lui Ivan Ilici**. – Primește o scrisoare de la Romain Rolland. Lucrează la piesa de teatru **Puterea întunericului**. Începe comedia **Roadele învățăturii**. Face cunoștință cu scriitorul V. G. Korolenko.

1887 – 21 ianuarie: Cenzura interzice drama **Puterea întunericului**. 24 ianuarie: apare știrea reprezentării piesei la teatrul Alexandrovski din Petersburg. 22 martie: O nouă interdicere a dramei. – Face cunoștință cu N. S. Leskov. – Povestirile populare sunt și ele interzise de cenzură. – Începe să lucreze la **Sonata Kreutzer**.

1888 – 10 februarie: La Paris are loc premiera piesei **Puterea întunericului**, la Théâtre libre. – 31 martie: Se naște al 3-lea copil al lui Tolstoi. – În ziarul *Drepturile omului* apare articolul lui O. Carp despre romanul **Anna Karenina**. – Începe să scrie povestirea **Bancnota falsă**.

1889 – Lucrează la **Sonata Kreutzer** și la povestirea **Diavolul**. Neînțelegeri familiale pe care scriitorul le notează amănunțit în *Jurnal*. – 30 decembrie: Familia și câteva cunoștințe reprezintă, la Iasnaia Poliana, piesa **Roadele învățăturii**. – Începe **Povestirea lui Koni** (după relatarea judecătorului A. F. Koni), care va deveni cunoscutul roman **Învierea**.

1890 – 10 ianuarie: Se reprezintă drama **Puterea întunericului** de către un grup de tineri amatori din Petersburg. – **Roadele învățăturii** și **Sonata Kreutzer** încep să circule în manuscris. – Interzicerea publicării **Sonatei Kreutzer**. – Prima variantă a povestirii **Părintele Serghei**, într-o scrisoare către V. G. Certkov.

1891 – La clubul german din Moscova, membrii societății de artă și literatură, sub conducerea lui K. S. Stanislavski, reprezintă **Roadele învățăturii**. – Aprilie: Primește aprobarea să publice **Sonata Kreutzer** în seria de **Opere**. Lucrează la **Părintele Serghei**. Pe scena teatrului Alexandrovski din Petersburg are loc premiera comediei **Roadele învățăturii**. – Se ocupă de ajutorarea înfometaiților din gubernia Riazan. – Apare prima traducere românească, în volum, a **Sonatei Kreutzer**.

– Termină cu multă greutate formalitățile juridice de împărțire a averii sale membrilor familiei.

1892 – Tolstoi asistă la spectacolul cu

TEATRUL NAȚIONAL

Stagiunea 2000-2001

CADAVR

de LEV NIKOLA

În românește de AL. KIRIT

Versiunea scenică

DISTR

(în ordinea ind

Petușkov
Artemiev, individ dubios

Procurorul
Judecătorul

Aprodul
Avocatul lui Fedea

Doctorul
Maria Vasilievna
Ofițerul
Duniașa, servitoarea
Gașa
Katia

GRIGORE NAGACEVSCHI
EMIL MUREȘAN
ADRIAN DRĂGUȘIN
MARIUS FLOREA VIZANTE
ALEXANDRU HASNAȘ
MARIN NEGREA
MIRCEA COJAN
MARIN NEGREA
ALEXANDRU HASNAȘ
LIVIU CRĂCIUN
CATIȚA ISPAS
ADRIAN DRĂGUȘIN
RALUCA PETRA
NATALIA CĂLIN
AFRODITA ANDRONE

Feodor Vasilievici Protasov (Fedea)
Elisaveta Andreevna Protasova (Liza)
Anna Pavlovna, mama Lizei
Sașa, sora Lizei
Viktor Mihailovici Karenin
Anna Dmitrievna Karenina, mama lui Karenin
Serghei Dmitrievici Abrezkov, print
Mașa, o țigancă
Ivan Makarovici, tatăl Mașei
Nastasia Ivanovna, mama Mașei
Afremov, patronul tracturului

Prieteni

Korotkov,
întreprinzător falimentar
Petrușin, avocat
Stahovici, poet
Ivan Petrovici Alexandrov

Decoruri ȘTEFAN CARAGIU

Asistent regie: EMIL GAJU

Regia tehnică PAUL TĂNASE, SILVIU NEGULETE
Sufleor ANDREEA MANCIU, DIANA TIRON

Secretar de redacție CLAUDIU CRISTESCU

Producția muzicală a spectacolului „Cadavrul viu”
Muzica Nicu Alifantis® 2000
Programare & keyboards: Sorin Voinea
Aranjamente: Sorin Voinea & Nicu Alifantis
Aranjamente instrumentale live pentru chitare:
Răzvan Grigorescu
Aranjamente vocale live: Virgil Găltăianțu & Răzvan Vasileche
voci: Afrodita Androne, Natalia Călin, Ana Precup,
Maria Buză, Simona Coman, Claudia Gherga, Virgil
Găltăianțu, Sergiu Stăină, Răzvan Vasileche,
Bogdan Tudor

Cu participarea mezzosopranei
Natalia Tudose
(Teatrul de Operă București)
și a grupului
La strada
Pregătirea muzicală & dirijor: Claudia Gherga
Grup corali: Da Capo
sopran: Ana Precup, Alina Hrițcu, Simona Coman,
Aurelia Popescu, Maria Magdalena Popescu
alto: Claudia Gherga, Ruxandra Moldovan, Alexandra
Ițgan, Lucreția Dinu, Georgiana Motolotea,
Irina Tătaru

tenor: Laurențiu Constantin, Sergiu Stăină,
Mihnea Stănescu, Daniel Jinga
bass: Răzvan Vasileche, Virgil Găltăianțu,
Bogdan Tudor
Chitare acustice: Răzvan Grigorescu & Vlad Vedeș
Vioară: Florin Bogan
consultant pentru cântecele în limba țigănească:
Carmen State
Mulțumiri domnului Mădălin Voicu
Înregistrări & mixaj:
Sorin Voinea (SVS Studio)
Marius Mitrofan (TOMIS Studio)

Momente muzicale din:
muzică tradițională țigănească rusească
Frederic Chopin și Franz Schubert
Editor: Fundația NICU ALIFANTIS
Producător muzical: Nicu Alifantis
Producător: Teatrul Național București © 2000
București, aprilie 2000 - martie 2001

Direcția de scenă

Muzica: NICU

Coregrafia: ROX

Coordonator Sala Mar

Editor coordonator

Editori VIOLETA SCORAD

Tipar ©ARTPRIN

„I. L. CARAGIALE”

PREMIERĂ

U L V I U

EVICI TOLSTOI
ESCU și TAMARA GANE
ș Gelu Colceag

BUȚIA
cată de autor)

MIRCEA RUSU
DANA MĂGDICI
SIMONA BONDOC
MARIA POPISTAȘU – studentă U.A.T.C.
MARIUS BODOCHI
ILINCA TOMOROVEANU
MIRCEA ALBULESCU
MARIA BUZĂ
MIHAI PERȘA
ILEANA IORDACHE
EMIL GAJU
EMIL MUREȘAN
DORU ANA
MARCELO SEBASTIAN COBZARIU
MIHAI NICULESCU
GAVRIL PĂTRU
ALEXANDRU BINDEA

Ustia
Liuba/Brigitte
Soprana/Doica
Primul lacheu
Al doilea lacheu
Vagabonzii

Vardistul
Chitariștii

Violonistul
Corul țișanilor

Copiii Cristina Constantinescu, Lucian Stan, Alexandru Coman

MIHAELA DUMITRU
OANA CONSTANTINESCU
SIMONA COMAN
GEORGE SÂRBU
MIHAI BUNEA
VIRGIL GĂTĂIANȚU
RĂZVAN VASILACHE
BOGDAN TUDOR
MARCELO SEBASTIAN COBZARIU
RĂZVAN GRIGORESCU
VLAD VEDEȘ
FLORIN BOGAN
GRUPUL CORAL „DA CAPO”
(Dirijor Claudia Gherga)

GELU COLCEAG

ALIFANTIS

Costumele FLORILENA POPESCU FĂRCĂȘANU

ANA COLCEAG

Pregătirea vocală CONSTANTIN GABOR

GABRIEL IENCEK

Luminile MANUELA RĂDUȚ, ZOLTAN TURI

MIU DORNEANU

Sonorizarea DAN LIVIU IVAN

ET, CARMEN MOCANU

Fotografii MIHAIL CRATOFIL

Gelu Colceag (director artistic), Constantin Vânătoru (director economic), Cristina Popa (contabil șef),
ing. Corneliu Ciolac (inginer șef), ing. Vetuța Gavrilă (șef serviciu energetic), ing. Ionel Pascu (șef serviciu electronic),
ing. Doina Iordachi (șef producție), Mihaela Nicolae (producție Sala Mare), Nicolae Ioan (șef atelier tâmplărie),
Constantin Alexandru (șef atelier tapițerie), Vasile Mateiaș (șef atelier mecanic), Gheorghe Mihai (șef atelier pictură),
Nicolae Băncilă (șef atelier croitorie bărbați), Rodica Sandu (șef atelier croitorie femei),
Viorel Pater (șef atelier sculptură - butaforie), Teodora Țelea (șef atelier mode-flori), Ilie Preda (șef atelier boiangerie),
Matei Florea (șef atelier cizmărie), Andrei Bathori (șef machiaj), Victoria Voinea (peruci-coafură),
Eugen Mareș (coordonator tehnic scenă), Virgil Manolea (șef mașinist),
Zoltan Turi (șef electrician), Petre Floroiu, Gabriel Ene, (mecanisme scenă),
Nicolai Marin (șef tapițerie scenă), Silviu Maluțan (șef recuziter), Elena Gâțan (cabinieră șefă)

® - BUCUREȘTI

TEATRUL NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE”

Stagiunea 2000-2001

PREMIERĂ

C A D A V R U L V I U

de LEV NIKOLAEVICI TOLSTOI
În românește de AL. KIRITESCU și TAMARA GANE
Versiunea scenică Gelu Colceag

DISTRIBUȚIA
(în ordinea indicată de autor)

Petușkov
Artemiev, individ dubios

GRIGORE NAGACEVSCHI
EMIL MUREȘAN
ADRIAN DRĂGUȘIN

Procurorul
Judecătorul

MARIUS FLOREA VIZANTE
MARIN NEGREA
MIRCEA COJAN
MARIN NEGREA
ALEXANDRU HASNAȘ

Aprodul
Avocatul lui Fedea

Doctorul
Maria Vasiliievna

LMIU CRĂCIUN
CATIȚA ISPAS

Ofițerul
Dunișa, servitoarea

ADRIAN DRĂGUȘIN
RALUCA PETRA

Gașa
Katia

NATALIA CĂLIN
AFRODITA ANDRONE

Feodor Vasiliievici Protasov (Fedea)
Elisaveta Andreevna Protasova (Liza)

Anna Pavlovna, mama Lizei
Mașa, sora Lizei

Viktor Mihailovici Karenin
Anna Dmitrievna Karenina, mama lui Karenin

Serghei Dmitrievici Abrezkov, priet
Mașa, o țigancă

Ivan Makarovici, tatăl Mașei
Nastasia Ivanovna, mama Mașei

Afremov, patronul tracturului

Prieteniul lui Fedea

Koroțkov,
întreprinzător falimentar

Petrușin, avocat
Stahovici, poet

Ivan Petrovici Alexandrov

MIRCEA RUSU
DANA MĂGDICI

SIMONA BONDOC
MARIA POPISTAȘU - studentă U.A.T.C.

MARIUS BODOCHI
ILINCA TOMOROVEANU

MIRCEA ALBULESCU
MARIA BUZĂ

MIHAI PERȘA
ILEANA IORDACHE

EMIL GAJU
EMIL MUREȘAN

DORU ANA
MARCELO SEBASTIAN COBZARIU

MIHAI NICULESCU
GAVRIL PĂTRU

ALEXANDRU BINDEA

Ustia

Liuba/Brigitte
Soprana/Doica

Primul lacheu
Al doilea lacheu

Vagabonzi

Vardistul
Chitariștii

Violonistul
Corul țiganilor

Copiii Cristina Constantinescu, Lucian Stan, Alexandru Coman

MIHAELA DUMITRU
OANA CONSTANTINESCU

SIMONA COMAN
GEORGE SĂRBU

MIHAI BUNEA
VIRGIL GĂTĂIANȚU

RĂZVAN VASILACHE
BOGDAN TUDOR

MARCELO SEBASTIAN COBZARIU
RĂZVAN GRIGORESCU

VLAD VEDEȘ
FLORIN BOGAN

GRUPUL CORAL „DA CAPO”
(Dirijor Claudia Gherga)

Direcția de scenă GELU COLCEAG

Decoruri ȘTEFAN CARAGIU

Muzica: NICU ALIFANTIS

Costumele FLORILENA POPESCU FĂRCĂȘANU

Asistent regie: EMIL GAJU

Coregrafia: ROXANA COLCEAG

Pregătirea vocală CONSTANTIN GABOR

Regia tehnică PAUL TĂNASE, SILVIU NEGULETE

Sufleor ANDREEA MANCIU, DIANA TIRON

Coordonator Sala Mare GABRIEL IENCEK

Luminile MANUELA RĂDUȚ, ZOLTAN TURI

Sonorizarea DAN LMIU IVAN

Editor coordonator LMIU DORNEANU

Editori VIOLETA SCORADET, CARMEN MOCANU

Fotografi MIHAIL CRATOFIL

Producție muzicală și spectacolul „Cădătorul viu”

Muzică Nico Alifantis © 2000

Programare și keyboards: Sorin Voinea

Aranjamente: Sorin Voinea și Nico Alifantis

Aranjamente instrumentale live pentru chitară:

Răzvan Grigorescu

Aranjamente vocale live: Virgil Găltieru și Răzvan

Vasileache

Voce: Alrodin Andrei, Natalia Călin, Ana Precup,

Maria Buci, Simona Coman, Claudia Gherga, Virgil

Găltieru, Sergiu Stănilă, Răzvan Vasileache,

Bogdan Tudor

Cu participarea necostisitoare

Natalia Todor

(Teatrul de Operă și Balet București)

și a grupului

La strada

Președinte muzicală și dirijor: Claudia Gherga

Grup corali: Da Capo

sopran: Ana Precup, Alina Hrișcu, Simona Coman,

Aurelia Popescu, Maria Magdalena Popescu

alto: Claudia Gherga, Ruzandra Moldovan, Alina

Ștefan, Lucretia Dinu, Georgiana Motococ,

Irina Tătaru

tenor: Laurențiu Constantin, Sergiu Stănilă,

Mihnea Stănescu, Daniel Anje

bass: Răzvan Vasileache, Virgil Găltieru,

Bogdan Tudor

Chitară acustică: Răzvan Grigorescu & Vlad Vedes

Voce: Florin Bogan

consultant pentru cântărețe în limba țigănească:

Carmen Stălu

Mulțumiri domnișoarei Mădălin Voicu

Înregistrări și mixaj:

Sorin Voinea (SIVS Studio)

Marius Măntănuș (SCMS Studio)

Monerile muzicale din:

muzică tradițională țigănească rusească.

Frederic Chopin și Franz Schubert

Editor: Fundația NCU ALIFANTIS

Producător muzical: Nico Alifantis

Producător: Teatrul Național București © 2000

București, aprilie 2000 - martie 2001

Gelu Colceag (director artistic), Constantin Vânătoru (director economic), Cristina Popa (contabil șef),
ing. Corneliu Ciolac (inginer șef), ing. Veteșu Gavrilă (șef serviciu energetic), ing. Ionel Pascu (șef serviciu electronic),
ing. Doina Iordachi (șef producție), Mihaela Nicolae (producție Sala Mare), Nicolae Ioan (șef atelier tâmplărie),
Constantin Alexandru (șef atelier tapițerie), Vasile Mateiaș (șef atelier mecanic), Gheorghe Mihai (șef atelier pictură),
Nicolae Băncilă (șef atelier croitorie bărbați), Rodica Sandu (șef atelier croitorie femei),
Viorel Pater (șef atelier sculptură - butafonie), Teodora Telea (șef atelier mode-flori), Ilie Preda (șef atelier boiangerie),
Matei Florea (șef atelier cizmărie), Andrei Bathori (șef machiaj), Victoria Voinea (peruci-coafură),
Eugen Mareș (coordonator tehnic scenă), Virgil Manolea (șef mașinist),
Zoltan Turi (șef electrician), Petre Floroiu, Gabriel Ene, (mecanisme scenă),
Nicolai Marin (șef tapițerie scenă), Silviu Maluțan (șef recuziter), Elena Gătan (cabineră șefă)

Tipar ©ARTPRINT® - BUCUREȘTI

Roadele învățării de la Teatrul Mic. – În Convorbiri literare apare, în mai multe numere, studiul lui Duiliu Zamfirescu despre Leon Tolstoi.

1893 – Scrie o prefață la operele lui Guy de Maupassant. Face cunoștință cu K. S. Stanislavski.

1894 – Lucrează la povestirea **Stăpân și slugă**.

1895 – Cenzura țaristă interzice publicarea unor broșuri cu povestirile **Umblați în lumină până când e lumină, Religia și moralitatea, Trei parabole**, care apăruseră în volumul al XVI-lea din **Scrieri**. –

Cunoaște pe Cehov, care-l vizitează la lasnaia Poliana. – La Teatrul Mic se reprezintă **Puterea întunericului**. – Scrie articolul **Rușinel**, protest împotriva pedepselor corporale aplicate țăranilor. Apare în traducere românească **Stăpân și slugă**.

1896 – Lucrează la romanul **Învierea**.

Citește pe Platon. Începe nuvela **Hagi-Murad**.

1897 – Lucrează la studiul **Ce este arta?** Se întâlnește cu pictorii Repin și Iarosenko.

1898 – Lucrează la **Învierea și Hagi-Murad**. Primește la lasnaia Poliana vizita lui V. V. Stasov, Rimski-Korsakov, I. E. Repin. Organizează o campanie de ajutorare a înfometaiților din gubernia Tula. Scrie articolul **Foamete și înfometaji**. Cunoaște la lasnaia Poliana pe L. O. Pasternak, care a ilustrat romanul **Învierea**.

1899 – Lucrând la romanul **Învierea**, Tolstoi vizitează multe închisori, discută cu supraveghetorii. – 13 martie: Revista Ogorul începe publicarea romanului. – Romanul **Învierea** apare parțial în românește, în ziarele Epoca și Tribuna.

1900 – Scrie articolul **Sclavia modernă**. Lucrează la **Hagi-Murad** și la piesa **Cadavrul viu**. Îl cunoaște pe Gorki care îl vizitează la lasnaia Poliana. Asistă, la Teatrul de Artă, la spectacolul cu piesa **Unchiul Vanea** de Cehov.

1901 – 20-22 februarie: Se dă publicității hotărârea Sinodului de excomunicare a contelui Tolstoi. – Manifestări de simpatie de pretutindeni. Scrie articolul **Răspuns la hotărârea Sinodului**: „Biserica este, teoretic vorbind, o minciună vicleană și vătămătoare; practic, un întreg șir de superstiții grosolane și vrăjitorii, sub care dispare în întregime sensul doctrinei creștine”.

1902 – Scrie țarului Nicolae al II-lea, cerându-i lichidarea proprietății private asupra pământului. Se îmbolnăvește de febră tifoidă.

1903 – Lucrează la articolul **Către poporul muncitor**. – Apare ediția a XI-a din **Scrieri alese** în 14 volume. – Scrie povestirea **După bal**.

1904 – Scrie articolul despre războiul ruso-japonez, **Treziți-vă!**

1905 – 9 ianuarie: Duminică sângeroasă. – Scrie lui Certkov: „E o naștere, o creștere a

Mirceta Albulescu

Ilina Tomboveanu

Simona Bondoc

Dana Măgdici

Mihai Niculescu, Doru Ana, Gavril Patru

Alexanru Bindea

Marius Florea Vizante

ESTE CEEA CE PARE

MIRCEA RUSU devine actor matur într-o vreme când triumful asociat cu vârsta împlinirii este minat de suspiciunile cu privire la atractivitatea sau justetea cauzelor, echilibrul este doar forma de coexistență a nevrozelor, elanul este paralizat de teama de ridicol, tandrețea se exprimă violent, dialogul capătă tot mai des forma monologului, dacă nu chiar pe cea a bălbâielii autiste. Din toate aceste contradicții compune actorul tema personajelor pe care le joacă, bărbați în căutarea propriei identități. Modernitatea stilului său de interpretare vine din arta de a exprima simultan contrariile, forța și slăbiciunea, deruta și încăpățănarea, pasiunea și neputința de a o trăi până la capăt. S-ar părea că se află la antipodul marilor personaje create de marea literatură dramatică realistă a secolului XIX. Privită însă mai îndeaproape, când e mare, literatura nu e sclava secolelor.

Formula dramatică a *cadavrului viu* propusă de Tolstoi devansează și prevestește evoluția modernă a societății. Misterele sufletului slav și criza existențială a personajului abulic (în literatura rusă, categoria este a „omului de prisos”) declanșează drama. Fedea Protasov decide să părăsească o lume, fără a reuși să se integreze în alta: nefericit și enigmatic izbutește să le arate tuturor cât de nefericiți sunt. Nefericiți și din cauza lui. Prin Mircea Rusu, Protasov poate să explice gradul de rudenie dintre omul de prisos al secolului XIX și omul fără calitate din secolul XX. Criza omului modern exprimată în dramaturgie cere actorului alte date decât cele obișnuite pentru personajul romantic sau chiar pentru cel problematic al așa zisei „dramaturgii de idei”. Nimic nu este mai dificil decât să înfățișezi o prezentă caracterizată prin absența conștiinței sensului și aici mi se par a fi marile succese ale unei cariere dominate de o reflexivitate implicată, sugerată, fără deget la tâmplă. În luptă cu ceea ce pare a fi, actorul găsește mijloacele pentru afirmarea a ceea ce este. În ficțiunea teatrală, ființa fizică a actorului poate fi mereu recunoscută și în același timp liniile sunt mereu deplasate pentru a da naștere realității secunde. Actor cu temperament, Mircea Rusu își potrivește impulsurile cu autorul, cu regizorul și cu partenerii obținând efectul de a fi mereu „la locul său”: în Strindberg și Albee sau Joshua Sobot; cu Ion Cojar și Cătălina Buzoianu, cu Valeria Seciu și cu Alexandru Bindea. Sunt semne ale disponibilității și vitalității unui talent tânăr în raport cu blocajele și tristețile maturității.

Magdalena BOIANGIU

conștiinței sociale la o treaptă superioară...” – Tolstoi nu se va afla însă, printre cei ce revendicau o răsturnare a regimului. – Scrie postfața la povestirea lui

Cehov, *Sufletele*. Termină povestirile Kornel Vasilev, *Alloșă Gorșok*, *Însemnările postume ale starețului Feodor Kuzmici*.

Scrie articolul *Tolagul verde*. – Apare în limba română, în broșură, *Sclavia modernă*. 1906 – Termină de scris nuvela *Pentru ce?*

– Apare în limba rusă (retradusă din engleză) povestirea *Ceresc și pământesc*. – În limba română apare în volum *Moartea lui Ivan Illici*.

1907 – La Iasnaia Poliana, pictorul M. V. Nesterov îi face portretul.

1908 – Scrie articolul *Nu mai pot tăcea* îndreptat împotriva pedepsei cu moartea.

Lucrează la povestirea *Nu sunt pe lume vinoați*. Cenzura confiscă articolul *Despre importanța revoluției ruse* (scris în 1906), publicat într-o broșură de editura „Mediatorul”, și nuvela *Ceresc și pământesc*. Are loc jubileul de 80 de ani, cu ecouri imense în Rusia și în întreaga lume.

1909 – Liviu Rebreanu începe tălmăcirea, rămasă neterminată, a romanului *Război și pace*.

1910 – Scrie povestirea *Hodinka*. Reușește să redacteze în prezența a patru martori-discipoli, în ascuns, un testament prin care fiica sa, Alexandra, adeptă a tolstoismului, devine legatară operelor lui, cu condiția să renunțe la drepturile de autor în favoarea publicului. – Trimite o scrisoare lui V. G. Korolenko, arătându-și entuziasmul pentru

articolul acestuia împotriva pedepsei cu moartea. – Neînțelegeri cu soția. – Pregătește un referat pentru Congresul

păcii de la Stockholm. 28 octombrie: Hotărăște să-și părăsească familia, plecând înspre gara Scekino, însoțit de doctorul Makovițki. Merge mai întâi la Samardino pentru a-și vizita sora, călugăriță la mănăstirea Optina. 31 octombrie: se

îmbolnăvește de congestie pulmonară și este găzduit de șeful gării Astapovo. Moare la 7/20 noiembrie, dimineața, la orele 5.

Este înmormântat în pădurea de lângă Iasnaia Poliana, pe locul indicat de el. În ziarul Social-Democratul, nr. 18, apare

articolul-necrolog al lui Lenin, intitulat *L. N. Tolstoi*. În presa noastră apar necroloage semnate de G. Ibrăileanu, N. Iorga, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu ș.a. În numărul din

14 noiembrie, Neamul românesc insera articolul *La moartea lui Tolstoi*, sub semnătura directorului său, N. Iorga:

„Filozoful cel mare și dușmanul cel mare al filozofiei, cugetătorul adânc și tăgăduitorul cugetării, creștinul cel entuziast și tăgăduitorul creștinului... a fugit din mijlocul gloriei, și a uitat că fuge din mijlocul

datoriei...”

U R Â T U L

Nina Berberova scrie că Lev Tolstoi îl tulbura pe Gorki și îl neliniștea! Îi recunoștea geniul, dar prefera să se oprească asupra slăbiciunilor lui... Într-o zi Gorki i-a spus: „Să luăm aceste trei cărți: **Anna Karenina**, **Madame Bovary** și **Tess**, de Thomas Hardy. Autorii occidentali au tratat mult mai bine subiectul. Ce bine au reușit ei portretul aceluia „tip” de femeie!”. Da, desigur, ei puteau reuși mult mai bine un tip sau altul de femeie, dar Gorki ne spune despre ei că aveau geniul?... Nu prea... Nabokov, mândru de sine și de cursurile pe care le ținea la o universitate americană, nu se sfiește, într-o paranteză, să spună că la aceste lectii i-a „masacrat pe Gorki, pe domnul Hemingway – și pe alți câțiva – încât cadavrele sunt imposibil de identificat”. Se presupune, firește, că masacrând acești autori, până la a nu mai putea fi identificați, sunt hăcuite și personajele lor, până la a le transforma în niște biete hoituri neidentificabile... Borges e mai subtil în privința lui Nabokov: nu spune că nu i-a plăcut „Lolita”, spune: „Nu am citit volumul lui Nabokov și nici nu am de gând să-l citesc, căci lungimea genului românesc nu convine nici întinericului din ochii mei, nici scurtimii vieții omenesti. Există foarte puține cărți – bunăoară **O mie și una de nopți** sau **Orlando furiosul** – a căror esență însăși este inseparabilă de lungime... În general, numeroase pagini sunt făcute să plictisească, fiind rezultatul celei mai clare rutine”. Dar ce scria Tolstoi despre Shakespeare și despre eroii săi?... Prăpăd!

Cadavrele autorilor, cadavrele personajelor – masacre peste masacre! Masacre în urma cărora unii autori – și dragele lor personaje! – rezistă cu brio, întinerind mereu! Ce putem spune, azi despre Feodor Vasilievici, personajul principal – și unicul! – din **Cadavru viu**? (Restul personajelor, cu toată amploarea replicilor ce le dețin, formează Corul!). Întâi, Fedea, pentru a se descotorosi de soție, de prieteni și de lumea sa, comite un simulacru de sinucidere. Apoi – ce sinucidere în trepte! – pentru a se descotorosi de sine își trage un glonț în cap!... Fedea: un om care își irosea averea, necredincios, care-și făcea soția nefericită... Fedea, de cincizeci de ani, candidat în științe juridice, nu un terchea-berchea! Un om împlinit, un rege... Va fi fericit, totuși, în decăderea sa, pentru că a făcut ce trebuia! Netrebnic fiind, a plecat din viață pentru a nu stăneni viața celor care sunt buni și se bucură din plin de ea... El s-a scârbit să mai care, sisific, bolovanul pe murte, la infinit... Și să mai fie și fericit, ca un nepot de-al său din secolul XX!... Recunoaște că s-a făcut vinovat de beție și desfrânare... Existența sa se rezumă doar la plăcerile simțurilor? Își uită îndatoririle familiale, își bate joc de obligații? Da, dar nu doar atât! Acuzățiile ce i se aduc, că s-a lăsat în voia patimilor, pun punctul pe i? Da și nu. Da, într-un fel, căci în aceste patimi Fedea descoperă... „stea... veacul al zecelea. Nu, nu e numai libertatea, e necuprinsul...” În cântecele țiganilor și în brațele Mașei să descopere Fedea secretul fericirii? „Ce bine este așa! De s-ar putea să nu mă mai trezesc niciodată. Și să mor așa”. Să fie vorba în decăderea sa de căderea din timp într-un alt timp? Eroare, însă! Fedea nu poate despărți în el însuși binele de rău!... E altceva care-l va împinge să plece din lumea în care nu vrea să se mai întoarcă! Urâtul! Patima – o iluzie! Urâtul din om e mult mai profund și mai enigmatic!

Spuneam mai sus că toate personajele din **Cadavru viu** formează Corul – evident, în afara lui Fedor Vasilievici... Ele îl acuză, îl scuză, îl iubesc, îl urăsc, n-au personalitate, comentează, ca în tragedia greacă, faptele și gândurile personajului emblematic! Kneazu

I Abrezkov: „Draga mea, astăzi, noua generație nu se mai multumeste cu bucurii sufletești... *La possession de l'âme ne leur suffit plus*”. Anna Dimitrievna: „E vrăjit”... Vrăjit de cine? De urâtul din el? Problema lui Fedea nu este aceea de a se înforca sau nu acasă... El nu-și mai găsește rostul în lumea aceasta. Simte că a devenit de prisos! Singura lui preocupare – să-i facă măcar fericiti pe Liza și pe Karenin? Dându-le... toată libertatea? Este Fedea un om slab, cum crede Mașa? De ce nu? Dar Hamlet nu era un om slab? Dar Quijote era tare ca piatra și iute ca săgeata? Ce l-ar putea salva pe Feodor Vasilievici, dacă familia se dovedește neputincioasă? Principiile moralei creștine și bisericii ortodoxe? Nu. Munca?! Munca? Nu merge. A încercat și asta. Nimic nu-l satisface... Urâtul îl copleșește. A încercat să scape de urât? Desigur. Băutura, patimile, l-au tras și mai jos!... Totul să fie pe dos, cum crede Ivan Petrovici? Cheia ar fi dezlegarea de sine? Înaintea **Străinului** domnului Camus, Fedea se simte înstrăinat!... Nu se simte erou... Simte decăderea cum îl copleșește! Care e problema?... Tolstoi, ironic, l-a pus, în locul său, pe Ivan, să spună că... „Noi, geniile, creăm oamenilor tot felul de probleme”... Esența lui Feodor mi se pare, repet, descoperirea Urâtului!... „Mi-e urât. Grazav de urât... Uneori, așa mă ncolțește urâtul, că nu știu ce să fac cu mine”... Bea, din pricina urâtului, crezând că așa o să-i treacă... Nu-i trece! „Eu n-am nici un nume, m-am lepădat de toate alea: n-am nici nume, nici casă, nici patrie, n-am nimic. Sunt numai eu însumi”. Adică – ce? Un nimic, un gol?...

Personajele lui Tolstoi se iau foarte în serios! Autorul parcă stă foarte aproape de ele și le monitorizează (poftim de vezi!) acțiunile și frământările. Și le corectează – ca un zeu! – dacă ele își ies nițelș din logica adunării, scăderii și înmulțirii... Geniul lui Tolstoi le copleșește! Cine a greșit, plătește, dacă nu cu viața, măcar cu niște chinuri similare cu cele ale eroului din Caucaz ai cărui ficiți nemuritori, ce se regenerează și revigorează zilnic, zilnic sunt sfărtecați și înghițiți de vulturii muritor!... În **Cadavru viu**, când moartea își plimbă arma prin scenă (afurisitul pistol!), e clar că această unealtă a destinului nu va ezita să tragă – pa! precum la Cehov a învățat să ezite și să nu mai aibă puterea să tragă!...

Aceasta – și altele! – mă determină să cred că marii creatori își dezvăluie geniul nu prin intensitatea și înălțimea întrebărilor puse (care sunt cam la fel, la toți!), și nici prin precizia răspunsurilor date,

Maria Buză

ci prin erorile uluitoare oferite drept răspunsuri!... Ce eroare poate egala în sublim morile de vânt ale drăgălașului cavalier Don Quijote?... Poate marșul copacilor ce s-au desprins din rădăcini ca să mute pădurea domnului Shakespeare spre alte zări, mai aproape de moarte!... Dar locomotiva doamnei Anna Karenina nu ne sugerează eroarea sublimă a ieșirii din infernul cotidian?... Feodor Vasilievici nu este, cumva, replica masculină, în negru, a dalbei Anna Karenina? Anna Karenina nu devine tot un fel de cadavru viu, care simte pestilența urâtului? Cadavru viu – din **Cadavru viu** – nu prefigurează atâția eroi ai „trăirismului” secolului XX, cuprinși de panica lehamitei de a trăi, de greață, de scârbă, de urât?... Tolstoi este doar un precursor al descoperirii urâtului? Doar atât? E mult mai mult!... Dacă unii autori au descoperit putreziciunea Danemarcei, neliniștea, neliniștea morilor de vânt, idealul – lehamitea nu e tot un teritoriu demn de reținut? Dacă o moară de vânt devine un personaj, cadavru viu din oameni de ce n-ar fi un personaj? De ce să nu zicem da? Să nu ne mai cramponăm de slăbiciunile autorilor, să le recunoaștem geniul... erorilor lor! Să nu masacrăm cadavru lui Feodor Vasilievici! El n-a reușit de o sută de ani să moară, este viu, și n-are nici măcar o șansă minimă să moară!

Dumitru Radu POPESCU

„DRAMA MICĂ”

În mai 1900, Tolstoi scrie două acte din drama pe care o are în minte mai demult, **Cadavru**. Munca la „drama mică”, adică la cea care se va numi **Cadavru viu**, continuă până în noiembrie, fără să fie terminată și fără ca forma dată să fie publicată în timpul vieții autorului. Nemirovici-Dancenko vine în octombrie la Iasnaia (e, se pare, a patra lor întrevedere) pentru a-i cere piesa, despre scrierea căreia se duseșe vestea, pentru Teatrul de Artă din Moscova. Tolstoi îl refuză. În jurnal mărturisește că a pierdut orice interes pentru dramă. „Drama am scris-o în ciornă, în glumă sau, mai exact, dintr-o toană, și nu numai că n-am, în momentul de față, de gând s-o termin și s-o public, dar am chiar mari îndoieli că voi face vreodată acest lucru”. (Către Certkov, 12 XII 1900). Tolstoi aflase încă în 1897 despre procesul soților Ghimer. Ei s-au despărțit fiindcă soțul ajunsese alcoolic, își pierduse slujba și decăzuse. La cererea soției, el a simulat o sinucidere, iar ea s-a măritat a doua oară. Înșelătoria a ieșit la iveală întâmplător, cei doi au fost dați în judecată, dar cazul, în cele din urmă, aplanat. Prin indiscreția copistului lui Tolstoi, A. P. Ivanov, aflat în stare de ebrietate, munca la piesă a ajuns la cunoștința presei. În urma publicității, la Tolstoi a venit fiul lui E. P. Ghimer, prototipul „cadavruului viu”, rugându-l pe scriitor, în numele mamei sale și de frica reactivării „cazului”, să nu publice drama – ceea ce Tolstoi i-a și promis și ceea ce a contribuit la nefinisarea lucrării. Premiera dramei va avea loc postum la Teatrul de Artă, pe data de 23 septembrie 1911. Spectacolul va avea mare succes și ulterior, la multe teatre (și ecranizat), cu regizori și interpreți dintre cei mai prestigioși... **Cadavru viu** este o piesă despre viață și imposibilitatea ei: despre moarte. În lumea lui Protasov nu se poate trăi. Sunt doar trei căi de urmat. El o alege pe ultima, decăderea fizică. O consideră și decădere morală, dar tot laudându-i pe Liza și pe Karenin, biciuindu-se pe sine, probează contrariul. Plictisindu-se peste poate, menține în sine intactă o zonă de moralitate. Când o doamnă din societatea lui i-a dat un rendez-vous și el nu s-a dus din cauză că ar fi comis o ticăloșie față de soțul ei, ar fi vrut să se considere cinstit... dar se căiește ca de un păcat. Când, în schimb, nu a pătat-o pe țiganka Mașa, se bucură ca de o veșnică rază de lumină spirituală care îl va întovărăși până în ultima lui cădere. Mașa e Katiușa neperversită de Protasov, noul Nehiudov. Știindu-se condamnat, Fedia vrea să facă bine. Nu poate minți, înșela, nu acceptă banii lui Karenin (Liza însăși simte că trimiterea lor a fost un gest josnic), ține să-i elibereze pe cei pe care îi consideră normali... deși cam plicticoși. Se dă la fund pentru a le da celorlalți cale liberă. Cu propria nefericire ține să le asigure lor fericirea. Se sinucide civil – apoi fizic. Își asumă condiția de cadavru. Deși e mai viu decât toți Kareninii...

Ion IANOȘI
Tolstoi

A TRĂI ȘI A MURI

Cele dintâi semne că ar vrea să scrie o „dramă-comedie”, care va deveni **Cadavrul viu**, apar în **Jurnalul** lui Lev Nikolaevici în decembrie 1879. Scriitorul are 69 de ani. De ani buni este neliniștit (oare când n-a fost?), nu se simte în apele lui, nu se împacă cu soția, cu lumea din jur, cu Dumnezeu, cu el însuși. Cum să scape de toată această hăituială? Scrie, urăște, caută cu înfrigurare ceva, ce anume? La sfârșit de decembrie, pe 29 decembrie 1897 notează în jurnal: *Trăiesc. Azi 29 decembrie '97. Moscova. M-am gândit la Haği Murad. Ieri, în schimb, toată ziua mi s-a tot conturat drama-comedie: Cadavrul. Încă nu mă simt bine. Ieri am fost la Bers. S-au primit scrisori cu amenințări de asasinare. Păcat că sunt oameni care mă urăsc, dar mă interesează prea puțin și nu mă neliniștesc deloc. Am mai notat câte ceva.* (am citat din Lev Tolstoi, **Jurnal**, vol II, Editura Univers, traducere de Janina Ianoși, prefață, tabel cronologic, note și comentarii – care ne-au fost de mare folos – Ion Ianoși).

Cum să fie liniște și pace într-un suflet atât de chinuit și frământat? *Anul 1900. 19 mai. Iasnaia Poliana (...)* Am terminat **Sclavia** și am scris două acte. În mai, acum și mai bine de 100 de ani, Tolstoi scrie primele două acte ale piesei pe care noi o urmărim, pe scenă, azi. Despre ce este vorba? Cine e mai important, scriitorul, autorul sau eroul său? Cui aparține *realitatea* dramei, ficțiunii artistice sau adevărului de viață? Ca de atâtea ori, contrar legităților esteticii literare, Tolstoi participă la tot ceea ce se consumă în text. Ca și în viață: nimic nu-i este indiferent. Ce e binele, ce e răul, de unde vine păcatul asupra noastră, când, de ce greșim și nu ne putem stăpâni, propriile instincte? Un bărbat bine situat în societate, având toate datele să fie un om fericit (situație materială, familie, sănătate, inteligentă, practic nu-i lipsește nimic) este profund nefericit. Bea, joacă la cărți, aleargă după femei, iubește și se lasă târât în aventuri extraconjugale, nici el nu știe prea bine ce se întâmplă cu el. Vin atâtea întâmplări, este părtaș la atâtea evenimente pe care poate nici nu și le-a imaginat. Nu vrem să rezumăm piesa (atât de cunoscută, altfel), ci să-i zgândărim „conținutul”. Fedea Protasov este un precursor al multor eroi existențialiști de mai târziu. *Nowhere-man-in-nowhere-land*. Vrea binele și face doar rău. Își iubește soția și copiii și calcă mereu pe de lături. Cu prietenii se comportă la fel. Promite ceva și iese altfel. Și decade, din treaptă în treaptă, el e lucid, e conștient, nu, nu vrea să facă rău nimănui, să iasă din joc, să dispară și o să fie bine, toată lumea o să fie mulțumită: și soția, draga

lui Liza, și prietenul Viktor Karenin și, și, și toate se încălcesc și dispariția lui fictivă, – e mort, dar e în viață – nu se poate împlini în fond decât punând ficțiunea în acord cu realitatea. Cale de întoarcere nu există, nici un alt fel de compromis. Dintr-o joacă a sortilor devine drama propriei lui existențe. Nu știm de ce. Sau știm de ce ni se întâmplă atâtea lucruri și nu ne putem împotrivi. Sau, conștienți fiind, nu suntem în stare să schimbăm mersul evenimentelor. Al vieții. **Cadavrul viu** este o piesă cu accente interrogative așa cum e o mare parte din scrisul contelui Lev Nikolaevici. Peste alți zece ani el fuge de acasă și va muri, ca într-un film, într-o gară pe traseul Volovo – Astapovo. Pe șeful gării îl chema Ozalin, Tolstoi a călătorit **fără bilet**. A avea 82 de ani. Această *plecare în moarte*, ca și *călătoria vieții* l-au obsedat toată viața pe Tolstoi. Natură puternică, contradictorie, cu ridicări și căderi pe măsură. Să trăim, ca și morți, printre oameni? Dar aneantizarea individului sufocat în mijlocul *masei* (de oameni) în care trăiește ce este?

Masificarea și însingurarea: iată „câștigul” secolului XX (sau XXI). Tolstoi simțea ceva. Și a simțit mereu ceva foarte corect: absența lui Dumnezeu, teama lui că Dumnezeu s-ar putea să nu ne mai fie de folos.

Plutea ceva în acea lume de sfârșit de secol și început de secol: moartea lui Dumnezeu clamată de Nietzsche își găsește judecătorul, procuror și avocat, acuzator și susținător totodată, în Tolstoi?

Multe i se trag lui Fedea Protasov din această neputință de a crede în Dumnezeu și în el însuși.

Dar lui Tolstoi? Dar nouă înșine? Interogațiile de atunci rămân valabile și azi. Ca și absența oricărui

Mircea Rusu, Emil Mureșan

Mircea Rusu, Alexandru Bindea, Grigore Nagacevski

certitudini. Ne gândim cu drag și duioșie, ce s-ar fi întâmplat dacă acest bun Viktor Karenin, prieten cu eroul principal Fedea Protasov și al soției lui, n-ar fi „stârnit” apele. Pur și simplu să se fi îndrăgostit de Anna Karenina și Anna Karenina să nu se fi lăsat târâtă în aventura cu Vronski și să fi dus o viață liniștită cu Viktor Karenin din **Cadavrul viu**. Fedea, dragul de el, știe că femeia lui a iubit tot timpul pe altcineva chiar și atunci când îl iubea pe el. Obsesia acestui gând te poate duce la pierzanie. Cum s-a și întâmplat. Dar în teatru, ca și în literatură, ca și în viață lucrurile se întâmplă dincolo de voința noastră.

Asta vrea să spună și Tolstoi. Fatalitate? Destin? Poate. Nici Dumnezeu nu știe chiar toate câte se vor întâmpla. Îndoiala – cel mai mare păcat. Tolstoi reușește în această piesă de teatru, ceea ce nu-i reușește în viață: să-și pună în acord gândurile cu realitatea din jurul lui.

Cât a trăit, piesa nu a fost pusă în scenă. Întâmplare, hazard, dorință ascunsă, premeditată interdicție? Nu știm. Așa a fost să fie? Poate.

Bedros HORASANGIAN

Mircea Rusu, Maria Buză

CADAVRU VIU ÎN SECOLUL XX

Cuvântul „harakiri” mi-a reamintit alt cuvânt japonez cu stranii rezonanțe circaziene: „Kamikaze”. Întruchipate în gesturi, cele două cuvinte nu sunt sinonime decât prin finalitatea lor: Moartea. Primul sună ca un tăiș de iatagan, ca strigătul autoflagelării, ca țipătul deznădejdii neconsolate și al hotărârii fără întoarcere. Al doilea, cu inflexiuni de cremene, are în el ceva demențial, ca disperarea mută, ca panica irațională, ca spaima. Un harakiri sau un Kamikaze sunt ireversibile și nu există dezoanore mai mare decât a le rata.

Se află, la Tokio, pe o stradă din apropierea gării, un avion dezafectat, un monoplan din timpul războiului. Din carlingă, scaunul navigatorului sau al copilului fusese scos, lăsându-se doar un loc în fața manșei și a tabloului de bord. Avea fuselajul mohorât de ploii, elicea mâncată de rugină, pântecul pătat de uleiuri solidificate, cauciucul roților pietrificat, cu crăpături adânci, ca niște călcăie de țăran. Priveam avionul, întrebându-mă cum de n-a ajuns de mult la fier vechi, când am auzit pe cineva vorbindu-mi peste umăr:

- Vă plac avioanele, domnule? Acesta este un avion Kamikaze, vă rog să priviți aici, se mai cunoaște încă blazonul flori de cireș cu trei petale... Și eu am fost un Kamikaze, domnule, șapte luni am purtat blazonul acesta. L-am privit nelcrezător.

- Da, domnule, un Kamikaze nu poate să existe în viață, dar eu am avut ghinion sau poate noroc, nu este vina mea că am scăpat, pur și simplu n-am mai apucat să zbor... Mă credeți?

- Vă cred, i-am spus simțind că avea nevoie să fie crezut. Și acum cu ce vă ocupați? Ce poate face astăzi un fost Kamikaze?

- Eu nu fac nimic, domnule, eu sunt mort de douăzeci și cinci de ani, v-am spus, nu este vina mea că mai trăiesc încă, dar la noi, deocamdată, morții nu sunt puși la treabă, îi lasă toată lumea în pace, să-și vadă de ale lor...

Mi s-a părut nebun și tocmai de asta am ținut să continuăm discuția.

L-am invitat la un pământ de saké.

- O, primesc cu multă plăcere, morților chiar dacă nu le place să facă ceva util, din când în când un pământ de saké nu le pică rău...

- Unde locuiți?

MARIA TĂNASE - MAȘA „CUM A VĂZUT-O TOLSTOI”

Scenă din repetiție, februarie - martie 1945, cu Ion Manolescu, Maria Tănase și Ion Șahighian

În Capitala terorizată de armata roșie, publicul credincios teatrului înfruntă primejdia nopții și umple sălile de spectacol. Pe scena Teatrului Municipal, directorul Ion Manolescu reia vechiul lui succes din Compania *Bulandra a anilor 1923-24 - Fedea Protasov*.

A fost ideea lui sau a regizorului Ion Șahighian ca Mașa din *Cadavru viu* să fie interpretată de vedeta companiei *Alhambra* a lui Vlădoianu, trăind splendoarea unei cariere deja națională, Maria Tănase? Ascultătoare ca o elevă, acceptase rolul plătit „de la buget” (ea, răsfățata sumelor exorbitante), din înalte rațiuni de creație: „Care

- Casa mea e avionul acela, domnule... Dacă muream, eram cineva, domnule, s-a făcut atâtea pentru a se da eroismului nostru o aureolă...
- Destinul unui Kamikaze părea pecetluit chiar din clipa recrutării. Nu exista nici o posibilitate de sustragere, de abandon?
- Domnule, se vede că dumneavoastră nu cunoașteți nici „Bushido”, codul samurailor japonezi, nici opinia despre sinucidere pe care o are poporul meu...

- Bine, dar dumneavoastră ați scăpat!

- Asta e altă poveste.

- Înseamnă că au mai scăpat și alții.

- Sunt foarte puțini cei care au scăpat, datorită mai mult unor miracole...

Aparatele care ni se dădeau pentru acest ultim zbor, erau avioane epuizate, lipsite de majoritatea instrumentelor de bord, fără arme, numai benzină, motor, pilot și explozibil. Iar combustibilul nu ți se dădea decât atât cât să ajungi deasupra obiectivului. Zborul unui Kamikaze până în apropierea țintei era escortat de avioanele noastre de vânatoare care asistau din aer la îndeplinirea misiunii. Doar câțiva au putut să evadeze de sub escortă și să amerizeze în preajma vreunui atol pierdut în ocean, unde au fost descoperiți la șase luni sau chiar la un an de la terminarea războiului, jucându-se de-a Robinsonii. Și acolo au fost lăsați... în pace, să-și vadă de ale lor... Doar erau morți... pentru lume.

- Spuneți-mi cum ați scăpat dumneavoastră?

- Bafta, domnule! Bafta, n-aș mai fi avut parte, sau ghinionul, dracu stiel... Un Kamikaze nu poate să existe în viață, dar eu am avut ghinion sau poate noroc... Sunt mort de douăzeci și cinci de ani, nu este vina mea că mai trăiesc încă...

S-a ridicat, mi-a întins o mână cu pielea palmei licioasă, uscată, de orient, și mi-a surâs cu tristețe. Din ușă s-a întors și, fără nici un cuvânt, mi-a pus în palmă un nasture mic, negru, pe bumbul căruia strălucea o floare de cireș cu trei petale. L-am strâns în pumn și metalul lui cald avea parcă în el o rămășiță de viață. Și m-am uitat lung, cuprins de o profundă și neînțeleasă tristețe, după acest umil ronin al veacului douăzeci, care pășea încet spre pasărea lui de oțel ținută la un colț de stradă din Tokio...

Ioan GRIGORESCU

Fenix inflamabil

artistă din țara românească ar refuza să joace alături de Ion Manolescu?”

Publicitatea gazetelor pune accentul pe elementul care să măgulească și ochiul imperialbolșevic: atracțiile serii de premieră din luna martie 1945 vor fi „un cor rusesc și o orchestră rusă de balalaici strict autentice”. Coriștii și instrumentiștii sunt ruși albi, pribegi la noi - dar

despre asta, tăcere!

Mai ales în scenele „de tavernă”, Maria este în elementul ei artistic. Are „inteligentă, talent, temperament dramatic, sensibilitate”. Succesul ar fi deschizător de noi orizonturi: „A înțeles pe Mașa așa cum a văzut-o Tolstoi: pură și dreaptă. Va fi doamna Maria Tănase o artistă mare? Noi credem că da, dând acum un elocvent examen”. Timpul verbului e rău pus. Doam-na Maria Tănase era „pasărea măiastră” a cântecului românesc...

Ionuț NICULESCU

LUXTEN
lighting co

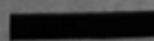

S.C.

arctic

S.A.

TEATRUL NAȚIONAL „I.L.CARAGIALE”

PREMIERĂ

CADAVRUL VIU

de LEV NIKOLAEVICI TOLSTOI

Stagiunea 2000-2001

Directorul general al Teatrului Național
DINU SĂRARU